

вносити зміни та поправки до Бюджетного кодексу й законодавчо – нормативних документів які регламентують діяльність фінансового ринку і бюджетної сфери, з дотриманням міжнародних принципів та вимог щодо протікання бюджетного процесу. Переймаючи зарубіжний досвід казначейського обслуговування, необхідно глибоко осмислити й науково обґрунтувати до-

цільність його використання у вітчизняній практиці з урахуванням особливостей української економіки.

В даний час роль Державної казначейської служби України суттєво підвищується. Пріоритетом діяльності даних органів є удосконалення методів фінансового контролю і попередження неефективного та нецільового використання видатків бюджетів усіх рівнів.

Література:

1. Государственный бюджет СССР: учеб. для вузов по спец. «Финансы и кредит» / М.К. Шерменев, П.С. Никольский, Ю.А. Вавилов и др. ; под ред. М.К. Шерменева. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Финансы, 1978. – 408 с.
2. Бюджетний кодекс України. Прийнятий ВРУ 8 липня 2010 р. – К.: Істина, 2010. – 126 с.
3. Кудряшов В.П. Курс фінансів: навч. посіб. / В.П. Кудряшов. – К.: Знання, 2008. – 431 с.

Гребеняк Руслан Богданович, *головний державний інспектор сектора провадження у справах про порушення митних правил відділу боротьби з митними правопорушеннями Тернопільської митниці ДФС*

СКЛАДАННЯ ПРОТОКОЛУ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ: НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВИРІШЕННЯ

Державна митна політика є складовою державної економічної політики та на сучасному етапі розвитку Української держави включає в себе, зокрема, систему принципів та напрямів її діяльності у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки. Як передбачено частиною першою ст. 6 Митного кодексу України забезпечення та реалізація митних інтересів України досягається шляхом здійснення державної митної справи, складовою якої є боротьба з порушеннями митних правил.

Ефективність боротьби з порушеннями митних правил як частини право-

застосовної діяльності митниці, що полягає у попередженні, виявленні та припиненні таких правопорушень, значною мірою визначає стан митної безпеки держави, рівень захищеності її митних інтересів у сфері зовнішньоекономічної діяльності від протиправних посягань зі сторони недобросовісних учасників ринку. Зміст правоохоронної функції митниці полягає не лише у попередженні та виявленні протиправних схем в ухиленні від оподаткування недобросовісних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при переміщенні товарів митною територією України (заниження бази оподаткування – ціни

товару, використання офшорних компаній – посередників для штучного збільшення чи зменшення ціни товару, неправомірне застосування пільг в оподаткуванні товарів чи зменшених ставок мита при маніпуляціях під час визначення коду товару за товарною номенклатурою Митного тарифу України, тощо), а й запобіганню та виявленню контрафактних, небезпечних для життя та здоров'я людини предметів (товарів), які заборонені або обмежені до обігу на внутрішньому ринку України.

Результативність правоохоронної діяльності митниці із запобігання, виявлення та припинення порушень митних правил до певної міри залежить від рівня нормативного забезпечення такої діяльності законодавцем. Наразі правозастосовна практика митниці у сфері боротьби з митними правопорушеннями свідчить про недосконалість правового регулювання у питанні складання протоколів про порушення митних правил. Наслідком цього є уникнення порушників митного законодавства від відповідальності та недосягнення головної мети покарання за такі неправомірні діяння – запобігання вчиненню подібних правопорушень як цією особою так і іншими потенційними правопорушниками у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Хотів би звернути увагу на дві найбільш поширені проблеми, що мають місце під час складання протоколів про порушення митних правил через недосконалість положень ст. 494 Митного кодексу України та часто призводять до прийняття судами рішень про проведення додаткової перевірки у справі,

що в кінцевому результаті дає можливість особі уникнути відповідальності.

Зокрема, ч. 4–8 ст. 494 Митного кодексу України передбачено, що якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, відмовляється підписати протокол, до протоколу вноситься відповідний запис. Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, має право дати пояснення та висловити зауваження щодо змісту протоколу, а також письмово викласти мотиви своєї відмови від підписання протоколу. Власноручно викладені цією особою пояснення додаються до протоколу, про що до протоколу вноситься відповідний запис із зазначенням кількості аркушів, на яких подано такі пояснення. У разі складення протоколу особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, роз'яснюються її права, передбачені ст. 498 Митного кодексу України, та повідомляється про можливість припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу, про що до протоколу вноситься відмітка, яка підписується цією особою. Протокол складається у двох примірниках, один з яких вручається під розписку особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил. У разі відмови особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, одержати примірник протоколу до протоколу вноситься відповідний запис, який підписується посадовою особою органу доходів і зборів, яка склала про-

протокол, та свідками, якщо вони є, після чого зазначений примірник протягом трьох робочих днів надсилається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, за повідомленою нею або наявною в митниці адресою (місце проживання або фактичного перебування).

Аналіз вищевказаних положень ст. 494 Митного кодексу України дає можливість зробити висновок, що законодавець передбачив лише можливість складання протоколу про порушення митних правил за присутності особи, яка вчинила правопорушення.

Проте, у правозастосовній діяльності митниці часто мають місце випадки, коли особа уникає прибуття за викликом для складання протоколу про порушення митних правил, свідомо ігнорує виклики митниці, а передбачених законом механізмів примусового приводу у митницю для складання протоколу немає. Тому часто посадові особи митниці, встановивши особу правопорушника, переконавшись в завчасному належному повідомленні особи про дату та час складання протоколу, виконавши інші необхідні першочергові дії для фіксації правопорушення, складають протоколи про порушення митних правил у відсутності осіб, що вчинили правопорушення. Такі протоколи протягом трьох календарних днів надсилаються митницею за адресою особи, що скоїла правопорушення (за місцем її офіційного проживання чи фактичного перебування) рекомендованим повідомленням. Разом з тим, під час розгляду протоколів про порушення митних правил, що були складені у

відсутності особи, суди приходять до очевидного висновку про порушення посадовими особами митниці вимог ч. 4–8 ст. 494 Митного кодексу України, що тягне за собою винесення постанов про проведення додаткової перевірки. Додаткова перевірка може полягати у необхідності вручення другого примірника протоколу під розписку як це передбачено частиною сьомою ст. 494 Митного кодексу України, отримання пояснення від особи, щодо якої складено протокол про порушення митних правил, як це передбачено частиною четвертою ст. 494 Митного кодексу України, необхідності виконання інших дій, регламентованих ст. 494 Митного кодексу України. Не у всіх випадках митниці вдається виконати вказані дії з об'єктивних причин (особа може ігнорувати виклики митниці, певний час бути відсутньою за офіційною адресою, знятися із реєстрації за останнім місцем проживання і не зареєструватися взагалі, тощо). Витрачений митницею час на розшук особи, що вчинила правопорушення, часткове виконання постанови суду про проведення додаткової перевірки, виконання безрезультатних дій (вжиття усіх можливих заходів, які не призвели до досягнення мети – вручення протоколу, отримання чи відмови в наданні пояснення, тощо), повторний розгляд справи судом, часто призводить до закінчення шестимісячного строку притягнення особи до відповідальності. В такому випадку суд обмежується визнанням особи винуватою та закриттям провадження у справі, і, як наслідок, мета покарання не досягається – запобігання вчиненню аналогічних по-

рушень митних правил цими ж особами або іншими, беручи до уваги безкарність перших.

Тому практика застосування митницею положень ч. 4–8 ст. 494 Митного кодексу України під час складання протоколів про порушення митних правил вказує на прогалини у правовому регулюванні складання таких протоколів за відсутності особи, що вчинила правопорушення.

З огляду на це, пропоную викласти ч. 4 ст. 494 Митного кодексу України в такій редакції, яка б передбачала можливість реалізації особою, що притягується до відповідальності за порушення митних правил, права на надання пояснення, висловлення зауваження до змісту протоколу, тощо не тільки під час його складання а й протягом усього часу провадження у справі. Таким чином ч. 4 ст. 494 Митного кодексу України слід викласти у наступній редакції: «Якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, відмовляється підписати протокол, до протоколу вноситься відповідний запис. Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, має право дати пояснення та висловити зауваження щодо змісту протоколу, а також письмово викласти мотиви своєї відмови від підписання. Власноручно викладені цією особою пояснення додаються до протоколу, про що до протоколу вноситься відповідний запис із зазначенням кількості аркушів, на яких подано такі пояснення. Також особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, має

право дати пояснення, висловити зауваження та заперечення щодо змісту протоколу на будь-якому етапі провадження у справі про порушення митних правил».

Частину сьому ст. 494 Митного кодексу України доцільно викласти в наступній редакції: «Протокол складається у двох примірниках, один з яких вручається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил. Протокол про порушення митних правил може бути складений у відсутності особи, що притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил лише у випадках, якщо є дані про своєчасне її сповіщення про місце та час складання протоколу. Такий протокол надсилається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, за повідомленою нею адресою або наявною в митниці адресою (місце проживання або фактичного перебування)».

Другий аспект проблеми складання протоколів про порушення митних правил полягає у наступному.

Відповідно до частини другої ст. 494 Митного кодексу України протокол про порушення митних правил повинен містити такі дані як дату і місце його складання; посаду, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка складала протокол; необхідні для розгляду справи відомості про особу, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил, якщо її встановлено; місце, час вчинення, вид та характер порушення митних правил; посилання на статтю цього Кодексу, що

передбачає адміністративну відповідальність за таке порушення; прізвища та адреси свідків, якщо вони є; відомості щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів, вилучених згідно із ст. 511 цього Кодексу; інші необхідні для вирішення справи відомості.

Розглядаючи протокол про порушення митних правил суд під час надання оцінки в частині того, чи містить цей протокол необхідні для розгляду справи відомості про особу, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил, якщо її встановлено, або інші необхідні для вирішення справи відомості, завжди може прийти до висновку, що деяких відомостей немає в протоколі, а тому прийняти рішення у справі по суті (притягнення до відповідальності особи або закриття провадження у справі) поки що неможливо. Таким чином, суд, керуючись пунктом першим частини першої ст. 527 Митного кодексу України, виносить постанову про проведення додаткової перевірки із зазначенням конкретних суб'єктів, завдань та строку перевірки. Беручи до уваги те, що суд може вирішити питання про притягнення до

відповідальності особи (накладення адміністративного стягнення – попередження, штрафу чи конфіскації безпосереднього предмета правопорушення) не пізніше як через шість місяців з дня вчинення (виявлення) правопорушення як це передбачено ст. 467 Митного кодексу України, то, як правило, строк притягнення до відповідальності особи під час повторного розгляду доопрацьованих матеріалів справи минає і особа уникає відповідальності – визнається судом винною у вчиненні правопорушення, а справа закривається у зв'язку із закінченням строку притягнення до відповідальності.

Тому, на моє переконання, законодавець повинен вести зміни в частину другу ст. 494 Митного кодексу України та визначити вичерпний перелік відомостей, в тому числі про особу, які мають бути вказані у протоколі, або передбачити відсильну норму, наприклад, що перелік відомостей про особу зазначається згідно форми протоколу, установленної центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Література:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VII / Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.
2. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 11.01.2016 у справі № 607/84/16-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.
3. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 25.02.2016 у справі № 607/1535/16-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.
4. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 14.07.2015 у справі № 607/9289/15-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.
5. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 14.07.2015 у справі № 607/10156/15-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.